

Govor

Katarine Bervar Sternad ob vročenem priznanju predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar za delo na področju človekovih pravic v letu 2023

Predsedniška palača, 11. december 2023

Velja govorjena beseda.

Dragi vsi,
gospa predsednica dr. Nataša Pirc Musar, predstavniki in predstavnice urada predsednice in drugih institucij,
drage kolegice in kolegi iz nevladnega sektorja,
in moji najdražji.

Z vsem srcem se zahvaljujem za podeljeno priznanje.

Sprejemam ga kot priznanje vsem, ki v nevladnem sektorju delamo za večje spoštovanje človekovih pravic v tej družbi. Še posebno čast pa čutim, ker gre za prvo tovrstno priznanje in se obeležuje tudi 75. obletnica Splošne deklaracije človekovih pravic.

V času, ko se poskuša spodkopavati pomen našega dela, prispevek, ki ga nevladne organizacije v tej družbi brez dvoma imamo, je to priznanje še toliko bolj dobrodošlo. Namreč prav skozi takšna dejanja najvišjih predstavnikov države se daje jasno priznanje našemu delu in pomenu ohranjanja naporov, da človekove pravice ostajajo univerzalne, neodtujljive in da je dostojanstvo zagotovljeno vsem.

Kot družba smo uspešni toliko, kot dostojno živijo tisti, ki so odrinjeni na rob in prikrajšani – v eni od svojih kampanj VKZNB zapisal: nikogar ne smemo pustiti zadaj.

In to je vodilo našega dela, ustvarjati družbo, v kateri bo lahko vsak od nas živel svobodno, dostojno in v polni meri uresničeval svoj potencial. In k temu si prizadevamo zagovorniki in zagovornice ČP.

Tako zelo preprosto je naše poslanstvo, pa tako naporno naše delo. Mladim, ki prihajajo vedno povem, da je delo na področju človekovih pravic kot maraton; včasih traja celo poklicno pot, da se doseže kakšna sprememba, včasih tudi to ni dovolj. Le pogledjmo zgodovinske boje za enakost spolov, ki očitno še niso končani, saj zaradi te neenakosti ženske, tudi v Sloveniji, še vedno umirajo.

Delo na področju človekovih pravic tako terja vztrajnost, terja pa tudi dobro povezanost. Zato, kot sem povedala prej, to nagrado sprejemam tudi v imenu svojih kolegov in kolegic na PIC-u in v nevladnem sektorju, s katerimi te poti do boljšega spoštovanja ČP utiramo skupaj. Če pogledam nazaj, lahko rečem, da je moje delo močno zaznamovalo prav povezovanje z drugimi organizacijami, npr. v prizadevanjih za ratifikacijo Istanbulske konvencije in kasneje za redefinicijo kaznivega dejanja posilstva, odzivi na begunski val v letu 2015 z mrežo, ki je zagotavljala vse vrste pomoči beguncem in deluje še danes, s povezovanjem na področju okolja in prostora, tu je PIC del Mreže za prostor in Plana B, na področju deinstitucionalizacije smo del iniciative Glas ljudstva, ki spremlja uresničevanje vladnih zavez in nenazadnje, je seveda kot plod povezovanja in sodelovanja nastala tudi Pravna mreža za varstvo demokracije. Ja, povezovanje je ključno, da smo uspešnejši, vztrajnejši, pa tudi bolj varni.

Morda se zdi pretirano govoriti o varnosti v eni najbolj varnih držav na svetu, a ne smemo je jemati za samoumevno in trajno – tudi tu ne smemo prenehati obsojati nasilja in se proti njemu boriti. Zato so zelo pomembni odzivi najvišjih predstavnikov oblasti, ko se zažigajo mavrične zastave, napadajo protestniki, producira sovražni govor na strani politikov, diskreditirajo novinarji in še in še. Vse to so

namreč zamerki nasilja v družbi, ki jih je treba čimprej odpraviti. Zagovorniki ČP v Sloveniji nismo podvrženi enakim nevarnostim, kot npr. naši kolegi v Rusiji, ki jim dnevno grozi odvzem svobode, zagovornicam pravic žensk v Iranu, ki jim grozi smrt ali skrbi za svojo varnost, kot se dogaja madžarskim kolegom, pa vendarle stopnja nestrpnosti zoper nas ni zanemarljiva. Je mikrogojišče nasilja in slaba napoved za naše nadaljnje delo, če se temu ne zoperstavi sam vrh.

Pogoji za naše delo pa niso zgolj varno okolje, pač pa tudi dejanske možnosti, da ščitimo javni interes. NVO imamo priznan status delovanja v javnem interesu na mnogih področjih družbenega življenja, kar pomeni, da nam je formalno priznано, da je naše delo pomembno za življenje v tej državi, a vendarle se pogosto ta status zdi kot hipokrizija, glede na to, kako težko je dobiti prostor za mizo, ko se npr. sprejema za ljudi pomembna zakonodaja.

Še več, pogosto se za javni interes borimo proti močnim lobijem; ti za vsak naš obisk odločevalcev, lahko dobijo svojih pet, za vsako našo brezplačno FB kampanjo, lahko plačajo pet agencijskih, na vsake naše pripombe na zakonodajo, lahko najamejo pet lobistov, ki bodo terjali nasprotno. Težko se je boriti proti temu, še posebej pa če politični odločevalci z eno nogo stojijo v državni upravi, z drugo pa v npr. energetiki.

Primer tega, kam nas lahko pripelje zanemarjanje javnega interesa v odločevalskih procesih je aktualna podnebna konferenca v Dubaju, ki so jo dobesedno ugrabili naftni lobisti. Ker jo očitno lahko saj je je moč kapitala zgolj na eni strani.

Preden sklenem, bi želela povedati še naslednje: zgodovinsko gledano, smo bili zagovorniki človekovih pravic vedno na pravi strani; tudi v Sloveniji, ko smo npr. opozarjali na nedopustnost izbrisa, na nezakonita vračanja tujcev, na nujnost ukrepanja ob podnebnih spremembah, na nujnost zaščite pitne vode, na nasilje v različnih institucijah, na dejstvo, da morajo istospolno usmerjeni pari in posamezniki uživati iste pravice, kot ostali, opozarjali smo na prekomerne posege covid ukrepov v pravice posameznikov, na dejstvo, da država ne sme samovoljno omejevati pravice do protesta, in še in še. Zakaj torej nam je tako težko prisluhniti?

Moja največja želja je, da bi živela v državi, kjer naše delo sploh ne bi bilo potrebno. Ob 75. obletnici Splošne deklaracije človekovih pravic je zato pomembno, kar je v svojem govoru navedla tudi Eleanor Roosevelt: za spoštovanje in udejanja človekovih pravic ni dovolj zgolj ratifikacija različnih pogodb in konvencij; resnična sprememba se mora zgoditi v srcih ljudi. Jaz verjamem, da danes tu prisotni to nosimo v sebi, naša naloga pa je, da to v čim večji eri prenesemo v svet okoli nas.

Hvala vsem, ki ste z menoj na tej poti, moja najdražja otroka, mami in vsi blizu mojemu srcu.